

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาพระไตรปิฎกนี้ เห็นใหม่ ในธรรมะนะ เวลาพระพุทธเจ้าพูดกับพระอานนท์ว่า “พระอานนท์ ไม่มีความลับเลย ไม่มีกำมือในเรา” พระพุทธเจ้าบอกเลยไม่มีกำมือในเรา คือว่าไม่มีสิ่งทีลับลมคมในในธรรมและวินัยเลย ธรรมและวินัยนี้ปล่อย เปิดกว้าง เปิดให้ศึกษาให้เข้าใจให้หมด

แต่ทำไมเราไม่เข้าใจละ ถ้าพูดถึงมีความลับ มีกำมือก็กำมือของพวกเรานี้ กำมือคือกิเลส มันปิดบังใจไว้ ความถูกต้องของธรรมและวินัย “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมวินัยนี้จะอยู่จรโลงโลกตลอดไป พระอรหันต์จะไม่สิ้นไปจากโลก” ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม “ไม่มีความลับลึกลับในธรรมวินัยนั้นเลย แต่พวกเรานี้เข้าถึงธรรมวินัยไม่ได้

เหมือนกับเราศึกษา เห็นใหม่ เราดูแผนที่ เราอ่านแผนที่ อ่านแผนที่แล้วเราก็วิเคราะห์แผนที่กัน แล้วเราก็พยายามศึกษา เราก็ได้เดียวกันในแผนที่นั้น แต่ถ้าเราลงไปในพื้นที่นั้นมันจะมีความลึกลับมหัศจรรย์กว่าที่แผนที่นั้นอีกมหาศาลเลย ความลับคือความลับของเราเองต่างหาก ความลับของพระพุทธเจ้าไม่มี ธรรมและวินัยนี้เปิดเผยไว้ สอนเรื่องอริยสัจ ความจริงเรื่องอริยสัจนี้ตามความเป็นจริง

แต่พระเราปฏิบัติในอริยสัจนี้ตามความเป็นจริงขนาดไหน เวลาบวชเรียนขึ้นมาแล้ว ถ้าจะประพฤติปฏิบัติมันก็ต้องมีศีล สมาธิ มีปัญญา ถ้ามีศีลขึ้นมา ศีลปกป้องหัวใจไม่ให้มันคิดออกนอก ลู่นอกทาง ถ้ามันคิดออกนอกลู่นอกทางนี่มนโกรรม เลี้ยงชีวิตชอบกับเลี้ยงชีวิตไม่ชอบ ถ้าเลี้ยงชีวิตไม่ชอบมันเอาแต่ความเร่าร้อนมาให้กับหัวใจ หัวใจจะเร่าร้อนมากถ้ามันคิดตามประสามัน มันคิดของมันได้ตลอดไป มันคิดพอใจของมัน

แล้วสิ่งที่มันคิดพระพุทธเจ้าบอกไปแล้วในธรรม “สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจังทั้งหมดเลย” เราจะอาศัย โลกนี้เจริญขนาดไหนมันเป็นความเจริญของโลก สิ่งต่าง ๆ เจริญขนาดไหนมันก็แปรสภาพไป ไม่มีสิ่งใดคงที่ แต่ทูนนิยมเขาก็ต้องบอกว่า “ต้องก้าวเดินตลอดไป อยู่กับที่ไม่ได้ ถ้าอยู่กับที่หมายถึงว่าถอยหลัง” อันนั้นมันเป็นเรื่องของโลกเขา โลกเขาสรรพสิ่งนี้มันแปรสภาพได้ สสารมันเปลี่ยนแปลงได้ ทุกอย่างมันเปลี่ยนแปลงได้ มันส่งเสริมขึ้นมาได้

แต่เรื่องหัวใจของมนุษย์ ถ้ามันส่งเสริมขนาดไหน มันไม่มีเมืองพอรอก ถ้าเราคิดขนาดไหนมันคิดประสาของมัน มันเอาแต่เรื่องต่าง ๆ มาทับถมหัวใจ สิ่งทับถมหัวใจมันถึงต้องมีสติใจ เราคิดในทางบวก ถ้าในธรรมว่าห้ามคิดเลย...ไม่ใช่ ถ้าคิดในทางบวกเราต้องมีคัมภีร์ แต่ถ้ามืดคัมภีร์มันก็ต้องมีเบรก ถ้าเราคิดสิ่งที่ว่ามันเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ สิ่งที่เป็นไปไม่ได้นี่เราต้องเบรกไว้

โลกเขาว่าเหมือนกัน ในทางธุรกิจเขาบอกว่า สิ่งที่จะเพิ่มก็เปอร์เซ็นต์ ๆ มันจะเป็นไปไม่ได้ แต่มันก็ทำได้ สิ่งที่ทำได้นี้ มันเป็นเรื่องของตัดหาความทะยานอยาก สิ่งตัดหาความทะยานอยาก เรื่องการโฆษณา เรื่องการพอใจสิ่งต่าง ๆ มันเข้าไปได้ เพราะอะไร? เพราะกระแสของโลก เวลาสัตว์มันตื่นนี่เราจะต่อต้านมัน เราต้องมีวิธีการ เวลาตื่นคน คนนี้จะตื่นมาก สิ่งตื่นไปมันตามกระแสไป

แต่ถึงจุดหนึ่งแล้วมันเป็นไปไม่ได้หรือว่าสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งที่พึ่งอาศัยได้ตามความเป็นจริง มันจะไม่เป็นที่พึ่งอาศัยตามความเป็นจริง มันเป็นเรื่องที่ว่าอาศัยกันชั่วคราว สิ่งชั่วคราว คำว่า “ชั่วคราว” มันไม่ใช่ที่พึ่งจริงอยู่แล้ว ความลับมันอยู่ตรงนี้ไง ตรงที่ว่าเราไปเอาแต่ข้างนอก เราเห็นแต่ข้างนอก สิ่งที่จับต้องได้ แต่เราไม่เคยย้อนกลับมาในหัวใจของเรา เราไม่เคยย้อนกลับมาหาตัวเราเองเลย

เวลาเราเกิดขึ้นมานี้ เราศึกษาเล่าเรียนต่าง ๆ เราคิดแต่ออกข้างนอกทั้งหมดเลย เราออกไปข้างนอก สิ่งข้างนอกนี้เป็นวิชาการ สิ่งที่เป็นวิชาการทางวิทยาศาสตร์ อันนั้นมันทดลองได้

วิทยาศาสตร์มันทดลองได้ แต่วิทยาศาสตร์ทางจิต พุทธศาสตร์ สิ่งที่หัวใจเวลาเป็นทุกข์มันเป็นความจริงแน่นอน ทุกข์ควรกำหนด

แต่พวกเราเวลาทุกข์แล้วมันมีแต่ความทุกข์ในหัวใจ แล้วทุกข์มันผ่านไป แล้วเราถึงพร้าเพื่อของเราไปว่า “เราทุกข์ ๆ” แต่เราไม่เคยกำหนดทุกข์ เราจับทุกข์ของเราไม่ได้ ถ้าเราจับทุกข์ของเราได้ ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ มันเกิดมาเพราะเหตุไร เราส่วนใหญ่แล้วสิ่งนี้มันผ่านไปแล้ว แล้วเราก็อยมาคิดได้

สิ่งที่เราคิดได้เราจับสิ่งนี้ เราเห็นสิ่งนี้แล้วก็รำพึงรำพันกับมันตลอดไป “โศกะ ปริเทวะ” สิ่งนี้รำพึงรำพันกับหัวใจ สิ่งนี้มันก็เหมือนกับนักแสดง นักแสดงเขาตีบทแตก เขาว่าเราเข้าถึงบท ๆ เขาเข้าถึงบทนี้มันช้อนทุกข์นะ สมมุติ ชีวิตเรานี้ก็สมมุติอยู่แล้ว แต่เวลานักแสดงเขาก็สมมุติอีกทีหนึ่งเพื่อให้เป็นสิ่งที่ประโลมโลก เราสะท้อนใจไป เราพอใจเราคูสิ่งนั้นไป เราก็มองไป นี่เรื่องของโลกนอกมันก็หาเงินหาทองได้เห็นไหม

แต่เรื่องของใจ ความทุกข์ของเรา เราย้อนกลับขึ้นมา สติมันย้อนกลับเข้ามาหาเรา ถ้าเราคิดว่าสิ่งที่เป็นทุกข์ เรากำหนดทุกข์ขึ้นมาได้นี้ มันสะท้อนใจมาก สิ่งสะท้อนใจมากเราจะย้อนกลับเลย เหตุนี้เกิดเพราะอะไร? นี่ปัญญามันจะเกิดจากภายใน สิ่งที่เกิดจากภายใน สิ่งนี้ค้นคว้าไปมันจะมหัศจรรย์มาก วิทยาศาสตร์สิ่งที่พิสูจน์นี้มันเป็นปัจเจกตั้งใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วนี้ ว่า “จะสอนใครได้” ขนาดปัญญาขนาดนั้นยังว่าจะสอนใครได้ มันลึกลับมหัศจรรย์มาก มันถึงว่าไม่มีความลับในหัวใจของพระพุทธเจ้าเลย เปิดกว้างมาก

แต่เราเองต่างหากเดินหลงทางกัน เราต่างหากเอาปัญญาของเราเข้าไปจับ เราต่างหากเอาความคิดของโลกเข้าไปจับ ถ้าเราศึกษาเรื่องของวิชาการแล้วมันต้องโต้แย้งทางวิชาการได้ ทางวิชาการนี้มันเป็นสมมุติ สมมุติบัญญัติ แล้วก็วิมุติ สมมุตินี้ขึ้นมาเพื่อสื่อสารความหมายกัน แต่ท่านไม่ได้หมายตรงนี้หรอก ท่านหมายความว่าเพื่อจะสื่อให้เราเข้าใจ ย้อนทวนกระแส ทำไมถึงต้องทวนกระแสล่ะ?

ถ้าเราทวนกระแสเข้าไปนี่ มันจะเปิดเผยตรงนี้ ถ้าธรรมะเราเปิดเผยขึ้นมา นี่ พระอรหันต์นี้ มีความบริสุทธิ์เสมอกัน ต่างกันด้วยบุญญาธิการที่สร้างสมมา จะต่างกันตรงนั้น แต่ความสะอาดบริสุทธิ์จะเสมอกัน สิ่งที่เสมอกันนี้ถึงจุดหมายถึงเป้าหมายเหมือนกัน ถ้าเป้าหมายอยู่ที่ไหน? เป้าหมายอยู่ที่ใจนี้ ใจนี้เป็นศูนย์กลางของวัฏฏะ ใจนี้เป็นตัวพาเกิดพาดาย ใจนี้สะสมสิ่งต่าง ๆ เข้ามา สะสมในหัวใจมา หัวใจมันถึงแปรสภาพตลอดไป แปรสภาพเกิดดับจากความลึกลับของมัน

สิ่งที่ลึกลับคือขั้น คือความเกิดดับของใจ สิ่งที่มีการเกิดดับอยู่นี้มันทำลายได้ สิ่งที่ทำลายได้เรายังไม่เห็นความคิดของเรา ความคิดของเราคือเงา คือกระแสของโลกที่มันคิดออกไป แต่ตัวใจอยู่ที่ไหน ถ้าตัวใจอยู่นี้ ตัวพลังงาน เห็นไหม พลังงานนี้เป็นพลังงานเฉย ๆ พลังงานนี้เข้าไปเครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ เข้าไปในเครื่องยนต์กลไก มันก็เป็นพลังอย่างนั้น เข้าไปในสิ่งต่าง ๆ มันก็เป็นพลังงานของอย่างนั้น พลังงานตัวที่แสดงออกจากเครื่องยนต์กลไกนั้นคือความคิดของเรา ความคิดคือกระแสที่เกิดดับ สิ่งที่เกิดดับนี้มันทำลายได้

แต่สิ่งที่เป็นตัวใจนี้ทำลายไม่ได้ สิ่งที่เป็นตัวใจคือตัวต้นปัญญาตัวนี้ ตัวนี้ออกไปนี่ความลึกลับของเราต่างหาก เราลึกลับแล้วเราก็ไม่เข้าใจของเรา แล้วเราก็ศึกษาธรรม แล้วเราก็ว่าสิ่งนั้นเราไม่เข้าใจ ๆ เราเข้าใจของเราตามประสาโลกียะไง ความเปรียบเทียบ ความเทียบเคียง สิ่งใดเทียบเคียงขึ้นไปนี่มันไม่เป็นปัจเจกตั้ง สิ่งที่ปกปิด เห็นไหม ของที่เราซ่อนไว้เราหาขนาดไหนหาไม่เจอ ถ้าเราหาเจอที่มันซ่อนขึ้นไปนี่เราจะหาเจอ

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจที่มันปิดอยู่ในหัวใจนี้เราหาไม่เจอ เราหาใจของเราเจอไม่ได้เราก็ทำ ความสงบของใจเราไม่ได้ ถ้าเราเจอใจของเรา ความเข้าใจของโลก เห็นไหม ว่าถ้าเรามีความสงบของใจนี้มันจะแว้งแว้ง นี้อุปกิเลสไง ความสว่างไสวของใจ ใจถ้ามีความสว่างไสว มีแสงสว่างนี้อุปกิเลส แต่เราว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม ๆ มันลึกลับตรงนี้ มันก็จะหลงไป

ถ้ามันไม่ลึกลับตรงนี้ เราจับตรงนี้ขึ้นมาเป็นสัมมาสมาธิ ความสว่างกระจ่างแจ้งขนาดไหน ถ้าเราส่งไปตามแสงนั้น แสงนี้พุ่งออกไป เกิดนิมิตก็ได้ เกิดความเห็นต่าง ๆ ก็ได้ แต่ถ้าเราทวน

กระแสดับมา สิ่งที่เป็นแสงสว่างนั้น สิ่งที่เป็นนิมิตนั้นมันเกิดมาจากไหน? มันเกิดมาจากฐานของความคิดคือเกิดมาจากใจ

สิ่งที่เป็นตัวใจเป็นตัวพลังงานนี้มันแสดงออกมาสภาวะแบบนั้น ถ้าเราไปเอาสิ่งที่แสงสว่างนั้นเราก็ส่งออก เราก็เป็นไป มันก็ปิดบัง เห็นไหม เราเคลื่อนออกมาจากฐาน เราเคลื่อนออกมาจากเป้าหมาย ถ้าเราเคลื่อนออกจากเป้าหมายนี้เราก็ตามกระแสโลกส่งออกไป

มันก็เหมือนกับวิชาการทางโลกนั้นนะ เราศึกษาขนาดไหน เราศึกษามานี้เป็นสมบัติของเราไหม เราพิสูจน์แล้ว เราทำสิ่งนั้น เราจะประสบความสำเร็จไหม คนที่ศึกษาเล่าเรียนมา เวลาประกอบธุรกิจมีความสำเร็จก็คน คนที่ทำราชการประสบความสำเร็จก็คน เพราะตำแหน่งสูงขึ้น ไปนี้ยอดมันก็แคบลง ๆ

สิ่งนี้ก็เหมือนกัน ถ้าใจมันส่งออกไป มันส่งออกไปแล้วกระแสมันก็หมดไป ๆ มันไม่ย้อนกลับเข้ามาตัวฐานของมัน ถ้าย้อนกลับเข้ามาตัวฐานของมัน คือตัวความเห็นของใจตัวนี้ย้อนกลับเข้ามาตรงนี้ไง สิ่งนี้ถ้ามันลึกลับมันลึกลับอยู่ตรงนี้ ทุกข์มันอยู่ที่ใจ คนเราถ้ามีชีวิตอยู่ที่มีความทุกข์ มีความรำพัน มีความทุกข์มาก คนเราตายไปแล้วนี้มันมีความทุกข์ที่ไหน ถ้าหัวใจออกจากร่างไปนั้น ศพนั้นไม่มีความรู้สึกเลย

แต่ใจดวงนั้นต้องไปเสวยภพชาติของใจดวงนั้นตลอดไป เพราะใจดวงนี้ไม่เคยตาย สิ่งที่ไม่เคยตายนี้มันแปรสภาพของมันตลอดไป สิ่งที่แปรสภาพตลอดไปมันก็เกิดภพชาติใหม่ แต่ปัจจุบันนี้มันเกิดเป็นเรา เราเป็นชาวพุทธ เราศรัทธาในศาสนา เราพยายามทำบุญกุศลของเรา เพื่อสร้างบารมีของเรา ให้เกิดศรัทธา เกิดความเชื่อ ถ้าเรามีศรัทธามีความเชื่อขึ้นมา ตรงนี้เป็นอำนาจวาสนา

อำนาจวาสนาคือการประพฤติปฏิบัติใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกกับพระอานนท์ไว้ “ให้ปฏิบัติบูชา” การประพฤติปฏิบัติคือการค้นคว้าหัวใจในร่างกายของเรา การเห็นใจของเรา การแก้ไขนี้มันจะแก้ไขตรงนี้ ถ้าเราไม่เห็นใจของเรา เราจะไม่มีความศึกษา เราจะไม่มีความรู้

ขนาดไหนมันเป็นความรู้ที่ว่าเป็นสัญญาข้างนอก เสี่ยงกระทบหูนี้วิญญาณเกิดขึ้น เวลาดมกลิ่น กลิ่นเกิดขึ้นมานี้ ความสิ่งที่เกิดขึ้นนี้วิญญาณมันส่งออกอย่างนี้ วิญญาณรับรู้ภายนอก

เราต้องทำความเข้าใจของเราเข้ามา วิญญาณตัวหนึ่งปฏิสนธิจิตตัวนั้นตัวสำคัญมาก ตัวที่ ปฏิสนธิจิต ถ้าจิตมันสงบ เห็นไหม จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส ถ้ามันสงบขึ้นมามันจะเข้ามาถึงตรงนั้นได้ ถ้าเข้ามาถึงตรงนี้ นี่ตรงนี้ปฏิสนธิจิต มันไม่ใช่จิตภายนอก ไม่ใช่การศึกษาภายนอก การศึกษา ภายนอกเราจะศึกษาขนาดไหน ศึกษาไปเพื่อเป็นสุขุมยปัญญา เขาว่าต้องมีปริยัติก่อน แล้วค่อยมี ปฏิบัติ กล่าวมาก...กล่าวการประพฤติปฏิบัติที่ปฏิบัติแล้วจะผิดพลาด ต้องศึกษา ยิ่งศึกษายิ่งงง ยิ่ง ศึกษา ยิ่งไม่เข้าใจ เพราะศึกษาจากภายนอก

แต่ถ้าเราศึกษาจากใจของเรา เรายิ่งศึกษามันจะสงบเข้ามา มันจะแคบเข้ามา แคบเข้ามาใน เริ่มต้นนะ แต่พอเราเปิดกว้างขึ้นมาจากอริยสัจ เปิดกว้างขึ้นมาจากสติปัญญาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรมนี้ มันจะแปรสภาพอีกมหาศาล เพราะว่าเราเข้าไปอีกมิติหนึ่ง เห็นไหม จินตมยปัญญา นักวิทยาศาสตร์เขาจินตมยปัญญา แต่ของเราภาวนามยปัญญานี้ มันเกิดขึ้นจากตรงไหน? เกิด ขึ้นมาจากตัวหัวใจ ตัวหัวใจทำลายกัน ความเกิดขึ้นกิเลสเกิดขึ้น มันแข่งกันมันทำลายกันอยู่ ในหัวใจ

ถ้ามันทำลายสิ่งนั้น มันทำลายความลึกกลับของเราไป ทำลายความลับของเราในกำมือของ เรา ในกิเลสที่มันกำหัวใจไว้ ถ้าเราเปิดตรงนี้มันก็จะเปิดออกเหมือนกัน นี่ความลับของ พระพุทธเจ้าไม่มี วางไว้ตามธรรม ต้องการเผยแผ่ธรรม ต้องการให้เราเข้าใจ แต่พวกเราที่ศึกษาอยู่ นี้ต่างหาก มีความลับของเราต่างหากไปปิดเบือนธรรม

ถ้าความลึกกลับของใจเราไปปิดเบือนธรรม เราจะไม่เข้าถึงตามความเป็นจริง ถ้าเราทำลาย เวลาประพฤติปฏิบัติเข้าไปนี่มันก็ไปทำลายความปิดเบือนอันนั้น ความลึกกลับอันนั้นคือตัวกิเลส ถ้ามันทำลายตรงนี้ปั๊บ มันก็เปิดเหมือนกัน มันก็ไม่มี ความลับในหัวใจเหมือนกัน ถ้าใจทำตรงนี้ ออกไปแล้วจะไม่มี ความลับ จะเสมอกัน จะเข้าใจเหมือนกัน

นี่คืออกุปปะ สิ่งที่เป็นอกุปปะไม่มีความเสื่อมแปรสภาพ สิ่งที่เกิดดับนั้นมันไม่มี สมมุติ บัญญัตินี้เป็นทางเดินของเรา ถึงที่สุดแล้วเป็นวิมุตติพ้นจากกิเลสไป ใจดวงนี้เข้าถึงทั้งหมด ใจดวงนี้เปิดทั้งหมด ถ้ามันเปิดความลับของเราขึ้นมาแล้ว มันก็เหมือนกันทั้งหมด ถึงว่าพระอรหันต์นี้ ความสว่างเหมือนกัน ความเข้าใจธรรมเหมือนกัน

สิ่งที่เหมือนกันเป็นความเสมอเหมือนกัน แต่อ่านาจาสนานี้ส่วนหนึ่ง นี้เราถึงสร้างของเราขึ้นมา เราปฏิบัติแล้วจะไม่เหมือนใคร ความเห็นจากภายในเราจะไม่เหมือนของคนอื่น ไม่ต้องไปเทียบเคียง เวลาครูบาอาจารย์เทศน์ “อย่าม่นอย่าหมาย” ถ้าฟังของครูบาอาจารย์มาแล้วนี่มันหมายเป็นสัญญา ถ้าเราจะว่าถ้าเป็นอย่างนั้น เราต้องทำอย่างนั้นให้เหมือนอย่างนั้น...อ่านาจาสนาคนไม่เหมือนกัน

เราทำของเรา จะเกิดขึ้น จะสภาวะแบบใด เราแก้ไขของเราไป ถ้าแก้ไขของเราไปนี้ ถึงที่สุดแล้วมันจะไปเหมือนกันตรงที่ว่ามันอึดเหมือนกัน อาหารทุกรสชาติมันไม่เหมือนกัน เราจะเอาอาหารคนละอย่างมาให้รสชาติเหมือนกัน มันเป็นไปได้ อาหารคนละอย่างรสชาติมันก็เป็นคนละอย่าง แต่อาหารนั้นมันให้ความอึดได้เหมือนกัน ใจ

อริยสังเหมือนกัน วาสนาเหมือนกัน มันไม่เหมือนกัน มันไม่เท่ากันก็ทำไปตามประสาของเรา เรามีอำนาจขนาดไหน เรามีความเชื่อขนาดไหน เราประพฤติปฏิบัติของเราเข้าไป ถึงที่สุดแล้วมันต้องอึด อึดเพราะเรากินทุกวัน มันจะผิพลาตขนาดไหนอาหารที่เรากินเข้าไปนี้ เป็นคุณก็มี เป็นโทษก็มี เป็นโทษร่างกายมันจะขับถ่ายออกไปเหมือนกัน

ความประพฤติปฏิบัติที่ผิดนี้ พอประพฤติปฏิบัติผิดความเห็นของใจมันจะเข้าใจ ถ้ามันเข้าใจว่าสิ่งที่ผิดมันไม่ปล่อยวาง มันไม่มีความสุขเหมือนกัน อันนี้เป็นความผิพลาต มันก็ศึกษา มันก็ขับถ่ายออกไปเหมือนกัน แล้วมันจะเอาแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็นธรรมจะมีความสุข อันนี้ประสบการณ์ของมัน มันจะเข้าใจของมัน แล้วมันจะก้าวเดินของมันไป

ถึงที่สุดแล้วความลับของเราจะเปิดกลางหัวใจของเรา ความลับของธรรมไม่มี มีแต่
ความลับของเรา เราไม่เข้าใจแล้วเราก็สงสัยของเรา มันก็เป็นความลับของเรา แล้วเราก็ตีความ
ความลับของเราไปอย่างนั้น ถ้าเปิดความลับของเราได้ ความกระฉ่างแจ้งของใจถึงที่สุดแล้วอันนั้น
จะเป็นความจริงของเรา เอวัง